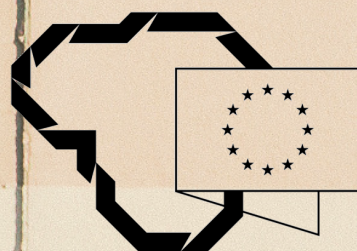

PATYČIŲ DĖŽUTĖ

UŽSIENIO PRAKTIKŲ APŽVALGA

KAMILA GASINSKA
LAURA VARSLAUSKAITĖ

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

Kurk
Lietuvai

Įvadas

Patyčios – viena dažniausių priežasčių, dėl kurios „Vaikų linijos“ ir „Jaunimo linijos“ psichologinės pagalbos telefonais skambina Lietuvos vaikai ir paaugliai.

Tai visuomenėje plačiai paplitusi smurto forma, kuri tarp moksleivių kelia vis daugiau susirūpinimo ir tampa aktualia diskusijų tema tiek Lietuvoje, tiek kitose pasaulio šalyse.

Šiai problemai spręsti gali nemažai pasitarnauti šiuolaikiniai sprendimai, kurių daugelis jau yra naudojami užsienio šalyse. **Mobiliosios programėlės „Bully Box“, „Anonymous Alerts“, „STOP!T“, internetiniai pagalbos tinklalapiai ir daugelis kitų inovatyvių elektroninių įrankių leidžia greitai, paprastai ir anonimiškai pranešti apie pastebėtas patyčias.**

Šioje apžvalgoje aptarsime kitų šalių taikomus elektroninius įrankius, skirtus kovoti su patyčių problema mokyklose ir taikomą intervenciją joms jau įvykus.

Šia apžvalga siekiama išsiaiškinti ir atrasti gerąsias užsienio praktikas, kurios galėtų būtų pritaikytos ir Lietuvoje.

Pranešimas ir registravimas

Vaikai jaučiasi kalti ir nesaugūs, pranešdami apie patyčias suaugusiems, bet suprantama, kad tik suaugusiojo įsikišimas gali padėti jas sustabdyti (patys vaikai problemos neišspręs). Tyrimai rodo, jog 65% patyčias patiriančių vaikų apie jas nepraneša mokytojams arba kitiems mokyklos darbuotojams. Net tuo atveju, kai auka patiria fizinių sužalojimų, 40% apie tai neinformuoja suaugusiųjų. Be to, vaikams kartais sunku pereiti žmonių pilną mokyklos koridorių ir nurodytame kabinete pačiam pranešti apie įvykusias arba įtariamąs patyčias, kadangi dažniausiai jie bijo būti identifikuoti, tapti matomais ir pastebėtais.

Mokykla negali sustabdyti kažko, apie ką nežino, todėl be galo svarbu visais būdais skatinti mokinius ir mokyklos darbuotojus pranešti apie patyčias ir smurtą.

Jaunimas dažnai teigia, kad suaugę netiki tuo, ką jie sako. Kuriant nepakantumo patyčioms kultūrą, kurioje yra skatinama pranešti apie netinkamą elgesį, svarbu turėti kelis skirtingai veikiančius mechanizmus, leidžiančius kiekvienam pranešti apie patyčias.

Mokyklos darbuotojai turėtų atsižvelgti į priežastis, dėl kurių mokiniai nenoriai praneša apie patyčias. Visų pirma, mokiniai bijo, kad pranešimas tik pablogins situaciją ir jie bus pavadinti **skundikais**.

Tam, kad visi vaikai be išimties turėtų galimybę pranešti apie patyčias, svarbu atsižvelgti į šiuos aspektus:

- Vaikas privalo turėti ramią nuošalią vietą pranešti apie patyčių atvejį.
- Pranešimo būdas turi atitikti vaiko bendravimo poreikius, būti patogus ir jam prieinamas.
- Vaikas privalo turėti galimybę nurimti ir plačiau papasakoti apie tai, kas įvyko.
- Vaikui būtina suteikti daugiau laiko išsipasakoti.

Mokyklos privalo turėti sistemingą būdą registruoti patyčias. Patyčių atvejų registravimas padeda iš karto nustatyti pasikartojančias patyčias, leidžia tėvams ir jauniems žmonėms sužinoti, kokių veiksmų buvo imtasi ir užtikrinti, kad kiti mokyklos darbuotojai žinotų apie patyčių atvejus.

Patyčių atvejų registras leidžia:

- Veiksmingai tvarkyti atskirus atvejus.
- Stebėti ir įvertinti strategijų efektyvumą.
- Demonstruoti sprendimų priėmimo procesus.

Svarbu turėti įvairius pranešimo ir registravimo būdus ir priemones. Visais patyčių atvejais reikia veikti greitai, bet tai ypatingai svarbu vaikui, kuriam gali būti sunku pranešti apie tai, kas įvyko.

Pasaulyje vis daugėja elektroninių įrankių, leidžiančių pranešti apie patyčias ir smurtą mokykloje. Kas mėnesį tokias programėles diegiasi vis naujos mokyklos.

ELEKTRONINIŲ ĮRANKIŲ NAUDA REGISTRUOJANT PATYČIAS

Galimybė išlikti anonimišku, nurodant tik auką ir skriaudėją

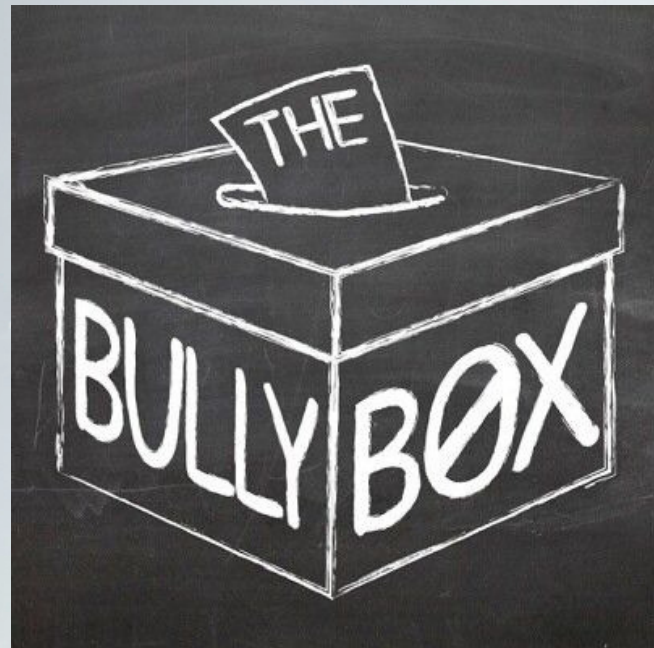

Būdas pasiekti reikalingus asmenis problemai spręsti vienu mygtuko paspaudimu

Sumažėjusi administracinė našta, duomenų kaupimas vienoje vietoje

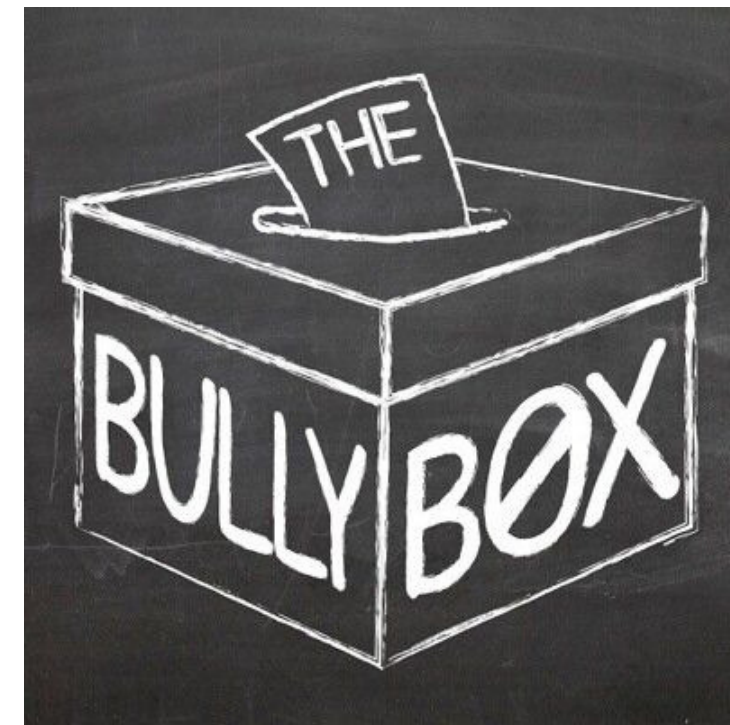
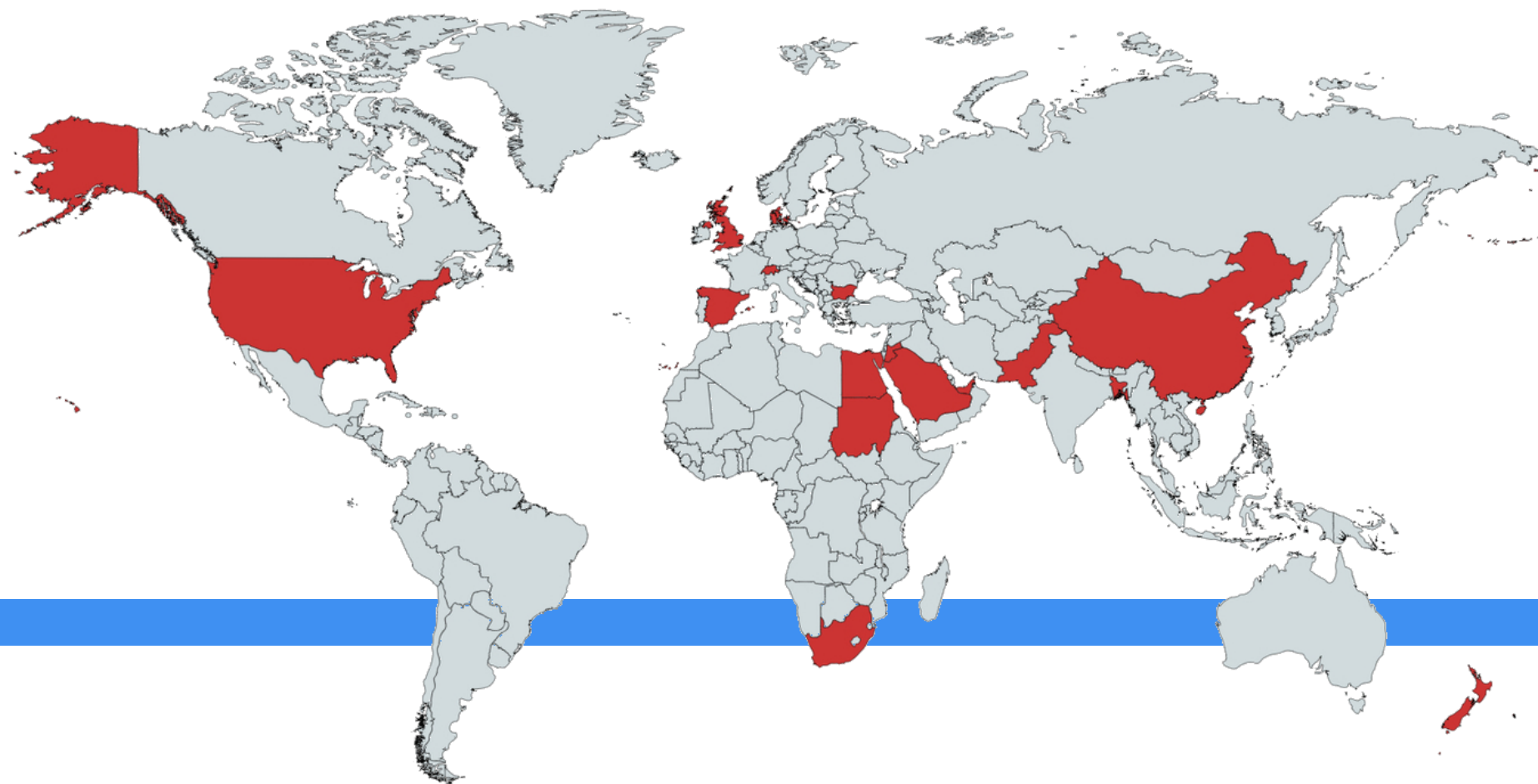
POPULIARIAUSIOS PLATFORMOS PRANEŠTI APIE PATYČIAS

The BullyBox

Ši mobilioji programėlė buvo sukurta šešiolikmečio amerikiečio Brandon Boyton, kuris mokykloje nuolat patirdavo patyčias. Jo pomėgis domėtis technologijomis ir patyčių aukos patirtis leido sukurti elektroninį įrankį The BullyBox ir tokiu būdu kovoti su patyčiomis mokyklose.

Programėle gali naudotis daugiau nei 275 000 moksleivių 16 šalių.

The Bully-Box programėlė leidžia anonimiškai pranešti apie patyčias, o mokykloms rinkti statistinius duomenis apie jų skaičių ir pobūdį. Prie pranešimo taip pat galima prisegti ekrano kopiją (angl. screenshot), norint pranešti apie kibernetines patyčias.

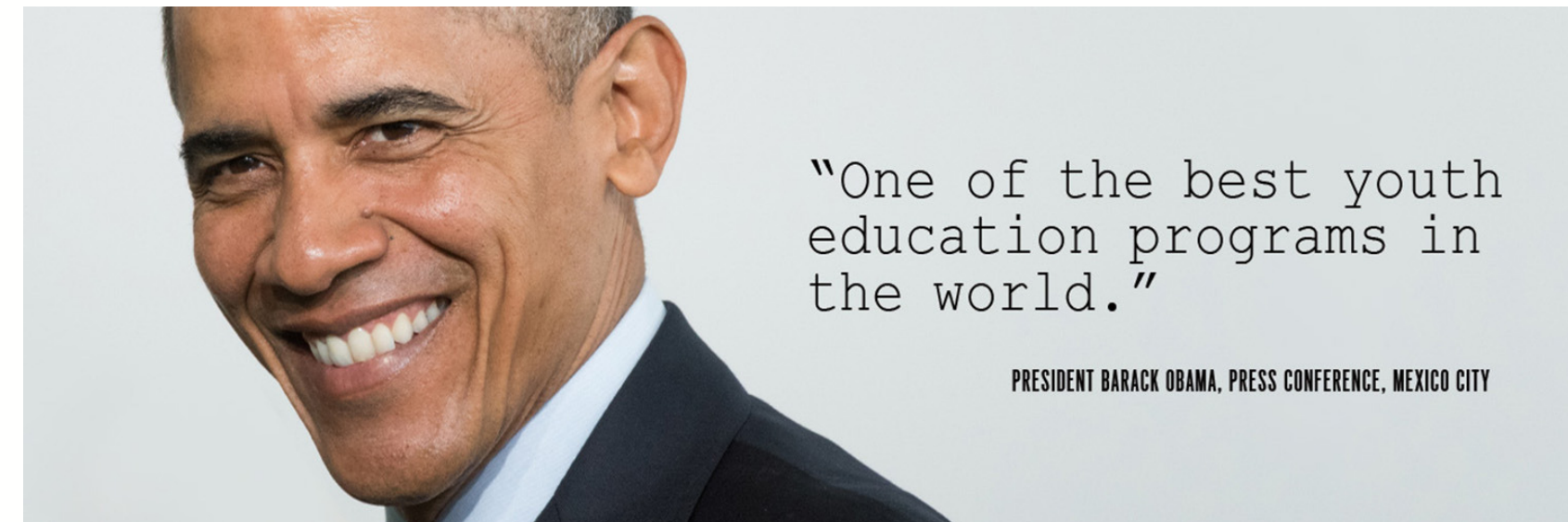
SPEAK UP!

Speak UP! tai vientisa skaitmeninė švietimo platforma, kurioje moksleiviai turi galimybę anonimiškai pranešti mokyklos administracijai apie įvykusį patyčių ar smurto atvejį. Programėlėje įdiegta skaitmeninė biblioteka siūlo svarbiausias smurto prevencijos programas, o virtuali klasė mokytojams padeda pasiruošti įkvepiančioms smurto prevencijos pamokoms klasėje.

Naudojamas JAV, Jungtinėje Karalystėje, Švedijoje

2018 metais nominuota „Ideas from Europe“

Speak UP! pranešimo apie patyčias programėlė - tai projekto „Non violence“ kūrinys.

STOP!T

David Brearley, JAV Naujojo Džersio mokyklos direktoriaus teigimu, per metus nuo programos įdiegimo jo mokykloje pranešimų apie patyčias sumažėjo 75%. Jo manymu, kai kiekvienas vaikas turi įrankį greitai ir anonimiškai pranešti apie patyčias, tai atgraso skriaudėjus nuo tyčiojimosi.

STOP!T veikia daugiau nei 6000 mokyklų ir yra prieinama 3.29 milijonams vartotojų JAV.

„Programėlė leidžia mums išspręsti patyčių atvejus, kol jie netapo pernelyg sudėtingi.“

Kashiwa savivaldybės
Švietimo taryba

Nuo 2017 pradėjo veikti keliose Japonijos mokyklose, kurioje per vienerius mokslo metus ją pasinaudojo 486 iš 10 000 moksleivių. Per pirmus metus patyčių atvejų buvo užregistruota penkis kartus daugiau, nei ankstesniais metais (133 atvejai).

Anonymous Alerts

Anonymous Alerts, naudojama 1.2 milijono mokinių JAV, leidžia vaikams saugiai pasisakyti ir pasidalinti informacija apie žalingą elgesį - patyčias, prekybą narkotikais arba ginklus. Pranešimai keliauja tiesiai mokyklos administracijai ir vaikas nebeturi bijoti, kad pats taps skriaudėjų taikiniu.

Šia programėle naudotis skatinami ne tik mokiniai, bet ir jų tėvai.

„Ši programėlė labai efektyvi, nes leidžia susitvarkyti su įvykiais, kurie kitu atveju nebūtų pastebėti. Vaikai gali pranešti saugiai, jautriai ir labai slaptai. Per pastaruosius šešis mėnesius gavome 25 pranešimus ir iš jų sėkmingai išsprendėme visus 100% atvejų.“

Kingston College direktorius Francine Barker

TOOT TOOT

Jungtinės Karalystės pranešimų apie patyčias platforma ir mobilioji programėlė mokiniams ir studentams šiuo metu naudojama tūkstančių mokyklų pasaulyje. Platforma įtraukia mokinius, jų tėvus, mokytojus ir kitus bendruomenės narius - kiekvienai grupei suteikdama išskirtines galimybes ir naudą:

- Mokiniam, studentams - prisijungus saugiai pranešti apie patyčias arba kitus nusiskundimus.
- Tėvams - pranešti nusiskundimus mokyklos administracijai.
- Mokytojams, kitiems specialistams - bendradarbiauti kartu ir veikti, pranešimus patogiai laikant vienoje duombazėje ir mažinant administracinę naštą.

„Saugus balsas, leidžiantis tiesiogiai pranešti apie patyčių, patyčių internete, rasizmo, ekstremizmo, radikalizmo, seksizmo, psichinės sveikatos ir savęs žalojimo atvejus. Tootoot suteikia studentams alternatyvų būdą atskleisti savo problemas tuomet, kai jie negali to padaryti akis į akį.“

Jungtinės Karalystės Švietimo ministerija

The logo for 'tootoot' is displayed in white lowercase letters on a blue rectangular background. The letters 'o' and 'o' are stylized with three curved lines to their right, resembling sound waves or a signal.

2017 m. „Geriausio švietimo paslaugų produkto“ apdovanojimas

Intervencija

Mobiliosios programėlės pranešimas pradeda intervencijos procesą. Šio proceso pirmas žingsnis įvyksta tuomet, kai už patyčias atsakingas žmogus(-ės) gauna pranešimą iš aukos arba žmogaus, kuris pastebėjo patyčias.

Svarbu užtikrinti mokinius, kad jų pranešimai bus svarstomi rimtai ir savo ruožtu imamasi atitinkamų veiksmų.

Šiuo atveju, labai svarbi kiekvienos mokyklos politika, kaip tinkamiausiai reikėtų elgtis ir reaguoti.

Gali prireikti daugiau nei vieno metodo, kadangi nėra tik vieno tinkamo ir veiksmingo kelio visiems patyčių atvejams išspręsti. Svarbu pažymėti, kad mokyklos darbuotojai, kurie yra tinkamai apmokyti ir palaikomi mokyklos vadovo, yra esminė mokyklos kovos su patyčiomis dalis. Moksliniai tyrimai rodo, kad specialus darbuotojų mokymas ir mokyklos vadovo parama sprendžiant patyčių atvejus, pagerina jų pajėgumus ir pasirengimą tinkamai reaguoti. Veikla, susijusi su mokytojų supratimu apie intervencijos vykdymą, yra puiki galimybė drauge įsipareigoti dėl sutartų veiksmų kovoje su patyčiomis mokykloje. Pavyzdžiui Australijoje, profesorius Ken Rigby sukūrė viktoriną „Ką tu žinai apie patyčias“, kurios metu mokytojai tarpusavyje atsakinėdami į klausimus diskutuoja ir randa atsakymus. **Svarbu nuolat bendradarbiauti su kitais ugdymo specialistais, psichologais bei švietimo bendruomene, kurie padėtų tobulinti žinias, gauti naudingą informaciją per patyriminius mokymus, atvejo analizes, paskaitas ir pan..**

Name of Victim

Name of Bully

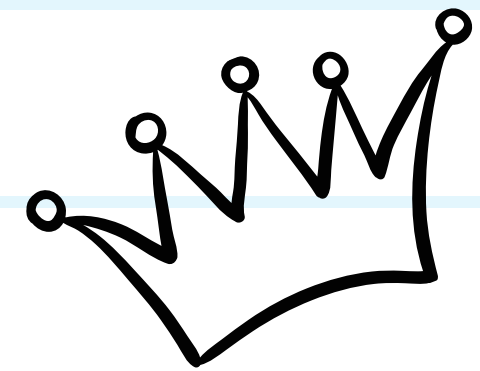
Location(s) Date(s)/Time(s)

Witnesses

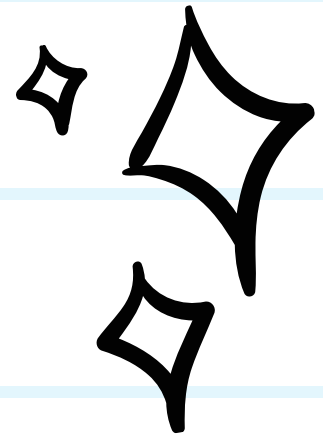
Description

Send

Išvados

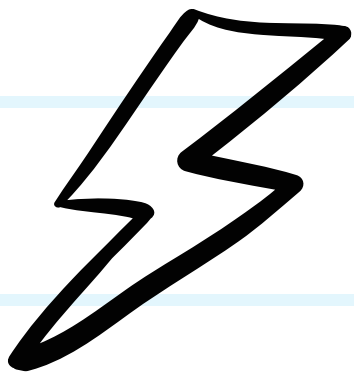
Patyčių problemai spręsti gali nemažai pasitarnauti šiuolaikiniai sprendimai, kurių daugelis jau yra naudojami užsienio šalyse. Mobiliosios programėlės „Bully Box“, „Anonymous Alerts“, „STOP!T“ ir daugelis kitų inovatyvių elektroninių įrankių leidžia greitai, paprastai ir anonimiškai pranešti apie pastebėtas patyčias.

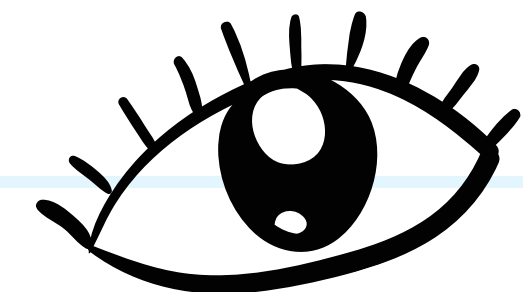
Mokykloje svarbu turėti kelias skirtingas platformas, kurių pagalba mokiniai ir jų tėvai galėtų pranešti apie patyčias ir skatinti visomis jomis naudotis.

Svarbu, kad nuolat augant patyčioms kibernetinėje erdvėje, mokiniai turėtų galimybę pranešimo prisegti ekrano vaizdą (angl. screenshot) arba nuotrauką.

Būtina užtikrinti, kad į aktyvų patyčių registravimą ir pranešimą būtų įtraukti ne tik mokiniai ir tėvai, bet ir visa mokyklos bendruomenė.

Mokinius, jų tėvus ir visą bendruomenę svarbu nuolat skatinti registruoti patyčias.

Mokyklos darbuotojai, kurie yra tinkamai apmokyti ir palaikomi mokyklos vadovo, yra esminė kovos su patyčiomis dalis. Moksliniai tyrimai rodo, kad specialus darbuotojų mokymas ir mokyklos vadovo parama sprendžiant patyčių atvejus, pagerina jų pajėgumą ir pasirengimą tinkamai reaguoti.

Šaltiniai

1. Anonymous Reporting Keeps Kids Safe. Campus Safety Magazine. 2012.11.21. Prieiga internete: <https://www.campussafetymagazine.com/cs/a-lesson-in-school-safety/> [žiūrėta 2018.11.15];
2. Anonymous safety and bullying reporting system. Prieiga internete: <https://www.anonymousalerts.com/webcorp/> [žiūrėta 2018.11.15];
3. Anti-Bullying Alliance. Reporting bullying in school. Resource for schools. Prieiga internete: <https://www.anti-bullyingalliance.org.uk/sites/default/files/field/attachment/Reporting-and-recording-bullying-in-school%281%29.pdf> [žiūrėta 2018.11.15];
4. Anti-bullying interventions in schools – what works? Literatūros apžvalga. Centre for Education Statistics and Evaluation. 2017. Prieiga internete: https://antibullying.nsw.gov.au/media/documents/Anti-Bullying-in-Schools_What-Works.pdf [žiūrėta 2018.11.15];
5. Brighton & Hove Schools bullying and prejudice-based incident reporting guidance. 2012.09. Prieiga internete: [https://present.brighton-hove.gov.uk/Published/C00000835/M00004862/A100034737/\\$5BHreportingguidanceV3Jan2013fromSamBeal.pdfA.ps.pdf](https://present.brighton-hove.gov.uk/Published/C00000835/M00004862/A100034737/$5BHreportingguidanceV3Jan2013fromSamBeal.pdfA.ps.pdf) [žiūrėta 2018.11.15];
6. Bullying is happening all over the world, in every school. Empower respectful societies. Prieiga internete: <https://medium.com/ideasfromeurope/bullying-is-happening-all-over-the-world-in-every-school-191a2248ea2c> [žiūrėta 2018.11.15];
7. Camden B. App lets pupils report bullying. Schoolsweek. 2015.12.05. Prieiga internete: <https://schoolsweek.co.uk/app-lets-pupils-report-bullying/> [žiūrėta 2018.11.15];
8. Crane K. Bully box gets the word out. CourierMail. 2012.03.15 Prieiga internete: <https://www.couriermail.com.au/ipad/bully-box-gets-the-word-out/news-story/f421b2aaa632c977d99acb9a2120df89?sv=4eb856d7e8c1cc56a315d490e5cc0a23> [žiūrėta 2018.11.15];
9. Davelaar K.I. Protecting high school students from bullying: Bully Shield. Magistro darbas. University of Twente. Prieiga internete: https://essay.utwente.nl/65232/1/Davelaar_MA_EEMCS.pdf [žiūrėta 2018.11.15];
10. Hirst L. Poll backs new global online platform allowing pupils to anonymously report bullying. Warrington Guardian. 2015.11.19. Prieiga internete: https://www.warringtonguardian.co.uk/news/14042690.Poll_backs_new_global_online_platform_allowing_pupils_to_anonymously_report_bullying/ [žiūrėta 2018.11.15];
11. Professional learning. Bullying. No way! Prieiga internete: <https://bullyingnoway.gov.au/PreventingBullying/Planning/Pages/Professional-learning.aspx> [žiūrėta 2018.11.15];
12. Report a bullying incident. Highland Park, Independent School District. Prieiga internete: https://www.hpisd.org/apps/pages/index.jsp?uREC_ID=930616&type=d&pREC_ID=1300167 [žiūrėta 2018.11.15];
13. The BullyBox. Prieiga internete: <http://bullyboxreport.com/> [žiūrėta 2018.11.15];
14. Thousands more children to benefit from anti-bullying app. Department for education and Government Equalities Office. Pranešimas spaudai. 2016. 09.08. Prieiga internete: <https://www.gov.uk/government/news/thousands-more-children-to-benefit-from-anti-bullying-app> [žiūrėta 2018.11.15];
15. TooToot. Giving a voice to children and young people. Prieiga internete: <https://tootoot.co.uk/> [žiūrėta 2018.11.15];
16. Wendelin K. Nu tar svenska Tobias app världen med storm. Aftonbladet. 2015.11.10. Prieiga internete: <https://www.aftonbladet.se/svenskahjaltar/a/xRVkBQ/nu-tar-svenska-tobias-app-varlden-med-storm> [žiūrėta 2018.11.15].